

Vergaderjaar 1993–1994

23 251

**Partiële wijziging van het Wetboek van Strafvordering (herziening van het gerechtelijk vooronderzoek)**

Nr. 5

**VOORLOPIG VERSLAG**

Vastgesteld 18 januari 1994

De vaste Commissie voor Justitie<sup>1</sup>, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen van haar voorlopige bevindingen.

<b>Inhoudsopgave</b>	<b>blz.</b>
1. Algemeen	1
4. De mini-instructie op verzoek van de verdachte	5
5. De regeling van de parallelle en opgedragen opsporing	8
9. Toelichting per onderwerp	10
9.10. De spoedonderzoek van plaatsen door de officier van justitie of de hulpofficier (artikelen 96c en 97)	10
9.11. Het onderzoek van telecommunicatie (artikelen 125a–125m en 552t)	11
9.12. Het deskundigenonderzoek op last van de (hulp)officier van justitie (artikel 151)	14
9.13. De positie van de getuige in het gerechtelijk vooronderzoek (artikelen 185–187c, 216 en 295)	15
9.15. De vereenvoudiging van de sluitingsprocedure (artikelen 237 en 238)	15
11. Artikelen	16

**1. Algemeen**

De leden van de CDA-fractie hadden met belangstelling kennisgenomen van het voorliggende voorstel van wet dat een uitvloeisel is van de werkzaamheden van de Commissie Herijking Wetboek van Strafvordering (commissie-Moons). Zij stelden met nadruk vast dat de opzet van het gerechtelijk vooronderzoek in strafzaken ongewijzigd blijft en dat de doelstelling van de wet slechts is het stroomlijnen, moderniseren en in overeenstemming brengen met de eisen die op het terrein van de Grondwet en de internationale verdragen aan de rechten van de mens

<sup>1</sup> Samenstelling:

Leden: Stoffelen (PvdA), V. A. M. van der Burg (CDA), Schutte (GPV), Krajenbrink (CDA), Korthals (VVD), Wiebenga (VVD), Laning-Boersema (CDA), Dijkstal (VVD), Vermeend (PvdA), Brouwer (GroenLinks), Kohnstamm (D66), Wolffensperger (D66), ondervoorzitter, Swildens-Rozendaal (PvdA), voorzitter, Van Traa (PvdA), De Hoop Scheffer (CDA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Van de Camp (CDA), Biesheuvel (CDA), Jurgens (PvdA), Koffeman (CDA), Kalsbeek-Jasperse (PvdA), Zijlstra (PvdA) en M. M. van der Burg (PvdA).

Plv. leden: Apostolou (PvdA), Willemse-van der Ploeg (CDA), J. T. van den Berg (SGP), Koetje (CDA), Dees (VVD), Te Veldhuis (VVD), Van der Heijden (CDA), Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Vliegthart (PvdA), Sipkes (GroenLinks), Scheltema-de Nie (D66), Groenman (D66), Van der Vaart (PvdA), Middel (PvdA), Tegelaar-Boonacker (CDA), Bijleveld-Schouten (CDA), Doelman-Pel (CDA), Hillen (CDA), Stemerink (PvdA), Vreugdenhil (CDA), Leerling (RPF), Van Nieuwenhoven (PvdA) en Van Heemst (PvdA).

worden gesteld. Zij konden zich verenigen met de doelstellingen van dit voorstel van wet, dat in belangrijke mate is gebaseerd op het rapport van de commissie-Moons «Herziening van het gerechtelijk vooronderzoek» van 5 september 1990 en het nader advies van diezelfde commissie van april 1991 omtrent de regeling van het onderzoek van telefoongesprekken.

De leden van de PvdA-fractie hadden met grote belangstelling kennisgenomen van het voorstel tot partiële wijziging van het wetboek van strafvordering dat niet alleen beoogt het gerechtelijk vooronderzoek(GVO) te stroomlijnen en te moderniseren, maar ook om politie en justitie meer armslag te verschaffen bij de opsporing van – ernstige – strafbare feiten. Deze leden erkennen het belang van de strijd tegen de georganiseerde criminaliteit en de noodzaak meer mogelijkheden te creëren die tot een meer adequate rechtshandhaving en daarmee tot behoud van de geloofwaardigheid van politie en justitie bijdragen, hetgeen – en dat telde zwaar voor hen – het gevoel van veiligheid van de burgers ten goede komt.

Deze leden hadden er de voorkeur aan gegeven, zoals door hen bij herhaling naar voren was gebracht, de naar aanleiding van de werkzaamheden van de commissie-Moons voorgestelde wijzigingsvoorstellen ter verruiming van de mogelijkheden van politie en justitie in hun onderlinge samenhang te bespreken, waarbij de afweging van enerzijds een optimale «bewerktuiging» van politie en justitie en anderzijds de rechtsbescherming van de verdachte optimaal had kunnen plaatsvinden. Zij realiseerden zich echter ook terdege dat verder uitstel van wetgeving in afwachting van de afronding van de werkzaamheden van de commissie-Moons, die op 13 januari 1990 een ruimere opdracht heeft ontvangen en op een breder terrein dan aanvankelijk was voorzien adviseert, onherroepelijk zou leiden tot ongewenste vertraging. Zij hebben dan ook bewust bijgedragen aan het op korte termijn tot stand brengen van een groot aantal belangrijke wijzigingen van het strafprocesrecht – maar ook van het materiële strafrecht – die kunnen bijdragen tot een meer adequate rechtshandhaving en effectieve aanpak van de criminaliteit, daarbij genoemde belangenafweging steeds in het oog houdend.

Dit wetsvoorstel waarin – anders dan in het rapport van de commissie-Moons van 5 september 1990 – de rol van de rechter-commissaris niet langer centraal staat, een aantal bevoegdheden van het openbaar ministerie niet afhankelijk wordt gesteld van het vorderen van een GVO, terwijl de eis van voorafgaande machtiging of verlof door de rechtbank dan wel machtiging vooraf door de rechter-commissaris niet, respectievelijk niet onverkort gesteld wordt, deed bij hen de vraag rijzen of de vergaande verruiming van opsporingsbevoegdheden van justitie wel voldoende gepaard gaat met werkelijke controle door de onafhankelijke rechter op de uitoefening daarvan.

De leden van de PvdA-fractie die in het feit dat bevoegdheden van justitie in de proactieve fase worden uitgebreid, juist een aanleiding te meer zagen om daaraan een zeker tegenwicht te bieden («equality of arms») door de verdachte of degene jegens wie op grond van feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden bestaat dat een strafbaar feit zal worden gepleegd en jegens wie een dwangmiddel is toegepast, het recht te geven op een zogenaamde mini-instructie, konden zich niet aan de indruk onttrekken dat aan het afwijzen van deze, ook door de commissie-Moons voorgestelde mogelijkheid, juist het probleem van het definiëren van het begrip «verdachte» in de proactieve fase ten grondslag ligt. Zij vroegen de regering of zij dit vermoeden kan bevestigen.

De leden van de PvdA-fractie konden zich met de strekking van het wetsvoorstel dat beoogt het GVO te handhaven, te stroomlijnen en te moderniseren, verenigen. Nu de koppeling van een vordering tot het instellen van een GVO aan de uitoefening van bepaalde bevoegdheden

door de (hulp)officier van justitie wordt afgeschaft, vroegen zij waaraan de rechter-commissaris zijn positie van centrale autoriteit ontleent die, in geval van het doorzoeken van een woning waarvan de toegang door de bewoner wordt geweigerd, bij spoeddoorzoeking – buiten het kader van een GVO – in de voorgestelde vereiste machtiging tot uitdrukking komt. Zou, met andere woorden, nu volgens de memorie van toelichting de wettelijke regeling van de spoeddoorzoeking zowel buiten als binnen het GVO gelijkluidend dient te zijn, het onderscheid wordt opgeheven en de bevoegdheid van artikel 97 Sv wel verbonden is aan de bevoegdheid van de rechter-commissaris, zoals neergelegd in artikel 110 Sv – dat is geplaatst in de paragraaf 3 met de titel «Inbeslagneming door de rechter-commissaris tijdens het GVO» – naast het in artikel 110 bepaalde geen algemene bevoegdheidsbepaling dienen te worden opgenomen om het opheffen van genoemd onderscheid te verduidelijken, zo vroegen deze leden.

De leden van de VVD-fractie hadden met belangstelling kennisgenomen van het voorliggende wetsvoorstel. Ook zij waren van mening dat herziening van het gerechtelijk vooronderzoek gewenst is. Er bestaan, aldus deze leden, immers belangrijke knelpunten, zoals de sluitingsprocedure en de koppeling van de uitoefening van bepaalde bevoegdheden van de officier van justitie aan de voorwaarde dat een gerechtelijk vooronderzoek wordt ingesteld. Gekozen is in dit wetsvoorstel om de opzet van het gerechtelijk vooronderzoek ongewijzigd te laten. De leden van de VVD-fractie konden hiermee instemmen. Daarenboven wordt de wettelijke regeling van de bevoegdheden ter inbeslagneming van de politie, de officier van justitie en de rechter-commissaris grotendeels herzien. Dit houdt wel, aldus de leden van de VVD-fractie, in dat de bevoegdheden aanzienlijk worden uitgebreid. Zij misten enige argumentatie, waaruit blijkt dat dit noodzakelijk is. Ook ontbreekt naar hun oordeel een beschouwing over de verhouding tussen de binnentredingsbepaling en de uitbreiding van de bevoegdheden ter zake van inbeslagneming en doorzoeking.

De leden van de D66-fractie hadden met belangstelling kennisgenomen van de voorgestelde herziening van het gerechtelijk vooronderzoek (GVO) in het voorliggende wetsvoorstel. Zij is één van de kernonderdelen van de herziening van het Wetboek van Strafvordering. In feite begon deze herzieningsoperatie met de heroverweging van het GVO, gezien de oorspronkelijke taakopdracht van de commissie-Moons (de commissie). Inmiddels is de taak van de commissie verbreed tot advisering over alle (ingrijpende) aanpassingsvoorstellen in het strafprocesrecht. Dat zou althans het geval dienen te zijn. De leden van de D66-fractie betreurden het namelijk dat met betrekking tot het zogenaamde direct afluisteren – dat sterk samenhangt met het in dit wetsvoorstel geregelde onderzoek van telecommunicatie – aan de commissie geen nader advies is gevraagd. Dat standpunt is de regering bekend, maar zij wilden het hier nog eens herhalen.

De leden van de D66-fractie vroegen de regering overigens welke nieuwe voorstellen tot wijziging van het strafprocesrecht anders dan die reeds bij de Kamer zijn ingediend of aangekondigd – zij nog voornemens is te doen. De regering heeft ooit aangekondigd (in de memorie van toelichting bij een begroting) met een plan van aanpak voor een eventuele integrale herziening van het Wetboek van Strafvordering te willen komen. Heeft zij hiervan definitief afgezien?

De leden van de D66-fractie gingen ervan uit dat hun benadering van de herziening van het strafprocesrecht genoegzaam bekend is: modernisering waar nodig, onder bewaking van het evenwicht tussen rechtshandhaving en rechtsbescherming. Aan dat uitgangspunt wilden zij ook dit wetsvoorstel weer toetsen.

Dat bracht deze leden tot het maken van hun opmerkingen in het vervolg van dit voorlopig verslag die, zoals zal blijken, sterk geïnspireerd zijn door het advies van de commissie. De regering is in haar wetsvoorstel op belangrijke punten dan ook nogal afgeweken van dat advies.

De leden van de GroenLinks-fractie hadden kennisgenomen van het zoveelste wijzigingsvoorstel van het Wetboek van Strafvordering. Zij merkten op dat het niet het geringste wijzigingsvoorstel betreft. Immers, de opsporingsbevoegdheden worden verruimd zonder de bijbehorende uitbreiding van werkelijke controle op de uitoefening van opsporingsbevoegdheden. Voor zover het wetsvoorstel wat woorden taalgebruik betreft een aanpassing aan de huidige tijd is, konden zij ermee instemmen. Voor het overige hadden zij een aantal kanttekeningen.

Het door de commissie-Moons uitgebrachte rapport over de herziening van het gerechtelijk vooronderzoek heeft heel wat pennen en tongen losgemaakt. Opnieuw spraken de leden van de GroenLinks-fractie er hun teleurstelling over uit dat aan de herijking van het Wetboek van Strafvordering de nodige samenhang ontbreekt.

Deze leden vroegen waarom is afgeweken van het advies van de commissie-Moons om de rechter-commissaris nog een prominente rol te laten spelen. Het wetsvoorstel kent in plaats daarvan meer bevoegdheden toe aan de officier van justitie. Ingrijpende opsporingshandelingen zoals telefoontap, behoeven naar de mening van de GroenLinks-fractieleden een nadrukkelijke toestemming en effectieve controle van een onafhankelijke rechter. Deze leden hadden reeds bij eerdere gelegenheden hun ernstige bezorgdheid uitgesproken dat in het streven naar de «equality of arms» de balans doorslaat ten koste van de rechtsbescherming. Terecht, in hun ogen, heeft de Nederlandse Orde van Advocaten er in haar commentaar op gewezen dat bij spoedeisende acties, waarbij niet altijd de fysieke aanwezigheid van de rechter-commissaris mogelijk is, door middel van de moderne communicatiemiddelen het niet teveel extra moeite hoeft te kosten om rechterlijke controle vooraf of zelfs nog tijdens de actie te regelen. De Orde beklemtoont daarbij echter dat «dit slechts ziet op uitzonderlijke toestanden, die hoogstens de regel bevestigen dat er geen opsporing plaats kan vinden zonder werkelijke controle».

De leden van de SGP-fractie hadden met belangstelling van dit wetsvoorstel kennisgenomen, vooral omdat het wetsvoorstel een aantal moderniseringën bevat die in het licht van de vergroving en toeneming van de criminaliteit gewenst zijn om politie en justitie adequaat uit te rusten.

Deze leden vroegen of hun constatering juist is dat de belangrijke functie die in het rapport van de commissie-Moons van 5 september 1990 aan de rechter-commissaris was toegekend, gerelativeerd is in het voordeel van de magistratelijke functie van de officier van justitie.

Voorts stelden deze leden de algemene vraag of in dit voorstel de verruiming van de opsporingsbevoegdheden gepaard gaat met regels die voorzien in een evenredige uitbreiding van de controle op de uitoefening van die bevoegdheden door de onafhankelijke rechter.

De leden van de GPV-fractie hadden met belangstelling kennisgenomen van dit wetsvoorstel. Zij deelden het standpunt dat behoefte bestaat aan heroverweging van de wettelijke regeling van het gerechtelijk vooronderzoek. Zij hadden ook waardering voor de grondige wijze waarop de commissie-Moons zich van haar taak heeft gekweten. Zij hadden het echter als een gemis ervaren dat in de memorie van toelichting niet ten principale de vraag aan de orde is gesteld of het gerechtelijk vooronderzoek dient te blijven gehandhaafd en zo neen, welke alternatieven hiervoor denkbaar zijn. Weliswaar is deze vraag door de commissie-Moons uitvoerig besproken, maar het moge bekend zijn dat de conclusies

van de commissie op dit punt in de literatuur niet onweersproken gebleven zijn. Nu de gehele regeling van het gerechtelijk vooronderzoek wordt gemoderniseerd, had een expliciete en gemotiveerde afweging in de memorie van toelichting niet misstaan. Is de regering bereid dit in de memorie van antwoord alsnog te doen, bij voorbeeld door in te gaan op de beschouwingen van prof. mr. M. S. Groenhuijsen in *Delikt en Delinquent* 21 (1991), aflevering 6?

Hiervoor is naar de mening van de leden van de GPV-fractie te meer aanleiding omdat uit het WODC-rapport «het gerechtelijk vooronderzoek in woord en daad» blijkt dat in het bijzonder in de kring van het openbaar ministerie en in mindere mate ook onder de rechters-commissarissen een voorkeur leeft om het gerechtelijk vooronderzoek af te schaffen, zij het onder handhaving van enigerlei vorm van rechterlijke toetsing.

De leden van de GPV-fractie constateerden dat het wetsvoorstel wordt gekenmerkt door een zekere terugtreding van de rechter-commissaris en een grotere meer zelfstandige rol van het openbaar ministerie en opsporingsambtenaren. Het was hun niet duidelijk geworden of hieraan puur praktische overwegingen ten grondslag liggen of dat ook gesproken kan worden van een min of meer bewuste keuze. Deze leden vonden het antwoord op deze vraag mede van belang wegens de positie van de verdachte. Immers, ook bij modernisering van het strafprocesrecht is het nodig het evenwicht in de rechten van het openbaar ministerie en van de verdachte in het oog te houden. Deze vraag richt zich in het bijzonder op het wetsvoorstel nu de punten waarop het wetsvoorstel afwijkt van de voorstellen van de commissie-Moons, hun motivering vooral vinden in het belang van een goede voortgang van het onderzoek. Uiteraard is dit een legitieme argumentatie, maar deze leden waren er nog niet van overtuigd dat de belangen van de verdachte daaraan altijd ondergeschikt moeten zijn.

Het was de leden van de GPV-fractie opgevallen dat enkele malen uitdrukkelijk verwezen wordt naar regelingen van procesrecht in bijzondere wetten, zoals in de Opiumwet, de Algemene wet rijksbelastingen en de Wet economische delicten. Uiteraard dient de bijzondere wetgever altijd de mogelijkheid te hebben op de materie toegesneden specifieke regelen te stellen. Moet echter niet worden gevreesd dat het zonder meer handhaven van bestaande regelingen van procesrecht ertoe zal leiden dat in de praktijk de regeling van het Wetboek van Strafvordering dikwijls zal worden omzeild met een beroep op ruimer geformuleerde mogelijkheden in bijzondere wetten?

#### **4. De mini-instructie op verzoek van de verdachte**

Ten aanzien van een mini-instructie, de mogelijkheid van verdachte dan wel de raadsman om onder bepaalde voorwaarden zich rechtstreeks tot de rechter-commissaris te wenden, zoals de commissie-Moons heeft voorgesteld, vroegen de leden van de de CDA-fractie de regering waarom zij meent dat een officier van justitie vanuit zijn positie een verzoek van de verdediging op redelijke gronden gedaan om bepaalde onderzoeks-handelingen te verrichten (bij voorbeeld DNA-test bij mededaders ingeval van een verkrachting dan wel poging tot verkrachting door meer daders gepleegd) of een gerechtelijk vooronderzoek te vorderen om getuigen onder ede te horen die wellicht in een latere fase van het opsporingsonderzoek niet meer beschikbaar zijn, wel in het kader van een goede strafprocesrechtelijke orde zal honoreren.

De leden van de PvdA-fractie gaven te kennen dat het hun op zichzelf niet had bevreemd dat het voorstel van de commissie-Moons inzake de mini-instructie niet is overgenomen. Dat wil geenszins zeggen dat zij zich op voorhand met deze keuze van de regering konden verenigen. Bij het uitbreiden van de bevoegdheden van politie en justitie leek het bieden van

een zeker tegenwicht daaraan («equality of arms») hun te meer op zijn plaats, zeker nu met het loslaten van de koppeling van de toepassing van dwangmiddelen aan het instellen van een GVO de betrokkenheid van de rechter-commissaris en daarmee de controle door de onafhankelijke rechter, minder dan in de huidige praktijk, «automatisch» aanwezig zal zijn. De behoefte van de verdachte de rechter-commissaris zelf in te schakelen lijkt gerechtvaardigd, te meer nu de regering in de memorie van toelichting (bladzijde 7 /8) stelt dat het openbaar ministerie vanuit zijn rechtshandhavende taak primair zaaksgericht is, terwijl de rechter-commissaris persoonsgericht is. De argumenten van de Raad van State, dat sommige bezwaren van de regering voor een deel worden overschat en voor het overige kunnen worden ondervangen, hadden deze leden meer aangesproken dan de weerlegging daarvan door de regering. Ten aanzien van het naar voren gebrachte bezwaar, namelijk misbruik van de regeling door professionele zich op hun zwijgrecht beroepende wetsovertreders, vroegen deze leden of de opmerking waarbij dit misbruik in nieuwe gedaante wordt vergeleken met de vroegere procedure inzake het bezwaarschrift tegen de dagvaarding wel terecht is. De procedure van het bezwaarschrift tegen de dagvaarding bestaat immers nog steeds, al is tegen de beslissing op het bezwaarschrift geen beroep meer mogelijk. Ingeval de verdachte de mogelijkheid van de mini-instructie wordt toegekend, zal hij omljnd moeten aangeven wat hij onderzocht wil hebben. De rechter-commissaris zal dit verzoek moeten kunnen afwijzen indien er een oneigenlijk gebruik van wordt gemaakt en zal, zoals de commissie voorstelt, een grote discretionaire bevoegdheid dienen te hebben, terwijl tegen zijn beschikking geen rechtsmiddel openstaat. Afwijzing van het verzoek zou kunnen geschieden, indien de officier van justitie aannemelijk kan maken dat het belang van het lopende opsporingsonderzoek zich tegen het verrichten van die onderzoekshandeling op dat ogenblik verzet.

Het opsporingsonderzoek hoeft hierdoor toch geen vertraging op te leveren of, erger nog, gefrustreerd te worden, zo meenden de leden van de PvdA-fractie. Het is in het voorstel van de commissie toch niet de bedoeling dat iedere verdachte zich in de opsporingsfase tot de rechter-commissaris «in het wilde weg» moet kunnen wenden. Ook strenge maatstaven voor het begrip verdachte worden noodzakelijk geacht. Ook de aan het woord zijnde leden meenden dat het zaak is dit begrip goed af te bakenen. Zij wilden hierbij tevens verwijzen naar hetgeen zij daarover in het kader van de proactieve fase verder in het voorlopig verslag hadden opgemerkt.

De leden van de VVD-fractie konden instemmen met de handhaving van het gerechtelijk vooronderzoek. Met belangstelling hadden zij van de voor- en nadelen van de mini-instructie op verzoek van de verdachte kennisgenomen. De regering heeft ervoor gekozen om geen mini-instructie op verzoek van de verdachte in te voeren. De leden van de VVD-fractie waren van oordeel dat de verdachte tijdens het voorbereidend onderzoek op enigerlei wijze toegang tot de rechter-commissaris moet hebben. Hij kan immers wezenlijk belang hebben bij bepaalde onderzoekshandelingen. Niet voor niets, zo merkten zij op, spreekt de commissie-Moons over een «fair» gerechtelijk vooronderzoek. Met de Raad van State waren de leden van de VVD-fractie van oordeel dat verdachten er groot belang bij kunnen hebben om ontlastend bewijsmateriaal zo snel mogelijk aan een onafhankelijke rechter te presenteren.

Tegen deze achtergrond vonden zij het argument tegen een mini-instructie, dat er een formele inbeschuldigingstelling ontbreekt, nogal gezocht. In de praktijk zal dat naar hun oordeel niet tot veel problemen leiden. In ieder geval zou dit uitgetoetst kunnen worden. De regering merkt terecht op dat er tussen officier van justitie en rechter-commissaris geen gezagsverhouding bestaat. Wel kunnen er

verschillende bevoegdheden zijn. Zo behoort naar het oordeel van de leden van de VVD-fractie de rechter-commissaris de onafhankelijkheid van het onderzoek te waarborgen. Dat houdt onder meer in dat persoonlijke belangen van de verdachte niet ondergeschikt kunnen worden aan het belang van een zaaksgericht onderzoek. Verder merkt de regering op dat het gevaar bestaat dat sommige verdachten de door de commissie voorgestelde verzoekschriftprocedure voor een mini-instructie uitsluitend of in hoofdzaak zullen gebruiken om informatie te verkrijgen over een tegen hem of zijn medeverdachte lopend opsporingsonderzoek. Indien dit het geval is, kan de rechter-commissaris toch weigeren bepaalde onderzoekshandelingen te laten verrichten, zo merkten de leden van de VVD-fractie op. Overigens waren zij er nog niet zo zeker van dat het ontbreken van een mini-instructie op verzoek van een verdachte niet in strijd is met het EVRM.

Ter verdediging van het niet opnemen van een mini-instructie stelt de regering dat – gelet op de positie die de officier van justitie in ons strafvorderlijk bestel bekleedt – ervan uitgegaan mag worden dat de officier van justitie, indien hem een met redenen omkleed verzoek van de verdachte of diens raadsman wordt gedaan, daarop zal beslissen. De vraag is natuurlijk of van een officier van justitie te allen tijde mag worden verwacht dat hij voldoende oog heeft voor het verdedigingsbelang. Juist om dat te kunnen beoordelen is er de onafhankelijke rechter, aldus de leden van de VVD-fractie.

Bovendien is het openbaar ministerie overbelast – vandaar dat ook een onderzoek naar het functioneren van het openbaar ministerie wordt gedaan – hetgeen onzorgvuldige beslissingen met zich mee kan brengen. Dit mag nooit ten koste gaan van gerechtvaardigde belangen van verdachten.

De leden van de D66-fractie betreurden het zeer dat de regering het voorstel van de commissie ten aanzien van de mini-instructie niet heeft overgenomen. Ook de Raad van State heeft, naar hun oordeel op overtuigende wijze, in zijn advies gesteld dat dit voorstel juist bijzonder goed past in het uitgangspunt van een eerlijk proces, zoals vereist in artikel 6 EVRM.

Deze leden meenden dat het voorstel meer evenwicht in het voorbereidend onderzoek aanbrengt, doordat de mogelijkheid wordt geboden dat de verdachte factoren naar voren brengt die voor hem ontlastend zijn.

Bovendien sluit het voorstel goed aan bij het reeds bestaande artikel 184 tweede lid Sv. Niet valt immers in te zien, waarom een verdachte als voorlopig gehechte de rechter-commissaris kan verzoeken een GVO in te stellen maar buiten die situatie de rechter-commissaris in het geheel niet kan verzoeken bepaalde onderzoekshandelingen te verrichten.

Het argument dat de officier van justitie vanuit zijn «magistratelijke» verantwoordelijkheid op een verzoek van de verdediging (tot het verrichten van onderzoekshandelingen dan wel het vorderen van een GVO) zal beslissen, miskent – vonden deze leden – de specifieke positie van de officier van justitie tijdens het voorbereidend onderzoek en daarmee het beginsel van een eerlijk proces.

De vrees van de regering dat door het voorstel een verdachte te vroeg op de hoogte komt van het opsporingsonderzoek, deelden deze leden niet nu de rechter-commissaris uiteraard in staat moet worden geacht tot een afweging van algemeen onderzoeksbelang enerzijds en belang van de verdachte anderzijds.

De leden van de D66-fractie vroegen de regering alles overziende de opnemings van het voorstel alsnog serieus te willen overwegen.

Waarom heeft de regering ervan afgezien om het voorstel van de commissie-Moons om de mini-instructie, waarin een verdachte of raadsman zich rechtstreeks tot de rechter-commissaris kan wenden, niet

in het wetsvoorstel op te nemen, zo vroegen ook de leden van de GroenLinks-fractie. De Raad van State heeft daartegen eveneens ernstig bezwaar gemaakt. In het bijzonder in de fase van het voorbereidend onderzoek moet een verdachte of zijn raadsman kunnen terugvallen op een onafhankelijke rechter. Het argument van de regering dat aan deze constructie geen behoefte zou zijn, is naar de mening van deze leden niet overtuigend.

De leden van de SGP-fractie constateerden dat de zogenaamde mini-instructie niet wordt ingevoerd. Met de Raad van State vroegen zij waarom het wetsvoorstel het voorstel van de commissie-Moons inzake de mini-instructie niet heeft overgenomen. Zij verwezen naar de argumenten die de Raad van State ter ondersteuning van zo'n mini-instructie heeft gegeven. Zij vroegen of het feit dat een gerechtelijk vooronderzoek zelden wordt uitgelokt niet aangeeft dat de vrees van de regering voor misbruik van de mini-instructie misplaatst is. Is het bij uitstek in deze fase voor een verdachte niet van belang dat hij kan terugvallen op een onafhankelijke rechter?

De leden van de GPV-fractie vonden het een goede zaak dat uitvoerig aandacht is geschonken aan het voorstel van de commissie-Moons de verdachte het recht te verlenen de rechter-commissaris te verzoeken bepaalde onderzoekshandelingen te verrichten. Zij konden zich voorstellen dat de regering de bezwaren tegen dit voorstel zwaar laat wegen. Anderzijds vonden zij dat de regering in het nader rapport wel erg relativerend spreekt over het belang van de verdachte bij een dergelijk recht.

Wat is immers de waarde van een uitspraak als de volgende: «Ik ben van mening dat van de officier van justitie mag worden verwacht dat, als de verdachte of diens raadsman zich tot hem wendt met het verzoek tot het verrichten van bepaalde onderzoekshandelingen of het instellen van een gerechtelijk vooronderzoek, hij hierover na afweging van alle betrokken belangen een beslissing zal nemen». Dat laatste is toch vanzelfsprekend. Het verweer van de regering wordt nog zwakker als in het vervolg wordt erkend dat denkbaar is dat de rechter tot de conclusie komt dat er geen sprake is geweest van een «fair» strafproces. Als dat wordt erkend, is het dan niet nodig na te gaan hoe de positie van de verdachte kan worden versterkt opdat het risico van een «unfair» strafproces tot een minimum wordt beperkt?

## **5. De regeling van de parallelle en opgedragen opsporing**

De leden van de CDA-fractie zeiden vast te houden aan de bestendige lijn dat er geen reden is om de advocaat bij elk politieverhoor verplicht toe te laten.

De leden van de PvdA-fractie vroegen de regering nader te willen motiveren waarom het voorstel van de commissie-Moons, die wel aanleiding ziet de aanwezigheid van de raadsman bij het politieverhoor dat in het kader van het GVO plaatsvindt nader te regelen zoals neergelegd in artikel 177b, niet is overgenomen. Zij meenden dat het voorstel een praktische regeling behelst, die ook tegemoet komt aan het bezwaar van het comité ingesteld bij het Europees Verdrag ter voorkoming van foltering en onmenselijk of vernederende behandeling of bestraffing, dat in zijn aanbeveling naar aanleiding van een bezoek aan Nederland van 30 augustus 1992 tot 8 september 1992 heeft opgemerkt dat het aanbeveling verdient de raadsman toe te laten tot het politieverhoor.

Zij vroegen daarbij ook te willen ingaan op het argument van de Nederlandse Orde van Advocaten, namelijk dat «de praktijk de koudwater-



vrees van de regering heeft achterhaald, waarbij in het bijzonder gedacht moet worden aan opsporingsonderzoek verricht door bijzondere opsporingsdiensten zoals de FIOD, waar het belang van de aanwezigheid van de raadsman bij dergelijke verhoren door deze diensten al lang wordt ingezien».

De leden van de VVD-fractie onderschreven voornamelijk de zienswijze van de commissie-Moons dat de rechter-commissaris volledig op de hoogte dient te zijn van de gang van zaken tijdens de parallelle opsporing. Daartegenover stelt de regering dat de zelfstandige voortzetting van het opsporingsonderzoek onder leiding van officier van justitie tijdens het gerechtelijk vooronderzoek langzamerhand in de praktijk is vergroeid en thans algemeen wordt aanvaard. De leden van de VVD-fractie betwijfelden of dit laatste waar is. Zij herinnerden in dit verband aan de studieconferentie «advocaat bij politieverhoren» in februari 1988. Daarbij bleek dat men het er zeer breed over eens was dat betrokkenheid van de raadsman in verhoren ex artikel 177 Wetboek van Strafvordering wenselijk is. Ook de Raad van State geeft beargumenteerd aan dat er geen bezwaren tegen kunnen bestaan de raadsman de bevoegdheid te verlenen de verhoren door de politie bij te wonen (onder de voorwaarde en beperkingen daaraan in genoemd artikel verbonden), en dat daarin dan ook alsnog dient te worden voorzien.

De leden van de D66-fractie hadden er met instemming kennis van genomen dat de regering op advies van de Raad van State alsnog het voorstel van de commissie-Moons tot invoering van artikel 177a Sv had overgenomen. Op grond hiervan wordt de officier van justitie verplicht, zo spoedig als het belang van het (parallelle) opsporingsonderzoek dat toelaat, ervoor zorg te dragen dat de rechter-commissaris over de resultaten daarvan wordt ingelicht. Op die manier wordt de leidinggevende rol van de rechter-commissaris onderstreept.

Zij betreurden het echter dat de regering het verhoor van de verdachte (of een andere persoon) tijdens de parallelle opsporing niet zoveel mogelijk wil binden aan de voorwaarden die gelden voor het verhoor door de rechter-commissaris. Concreet betekent dit dat de raadsman het verhoor van de verdachte (of een andere persoon) niet kan bijwonen. De leden van de D66-fractie hadden uiteraard begrip voor de praktische problemen die voor de politie kunnen ontstaan (omdat niet altijd duidelijk is of er een GVO is geopend), maar om die reden zou – zoals gesuggereerd door de Raad van State – het verhoor kunnen plaatsvinden in opdracht van de rechter-commissaris, doch opgedragen aan de politie. In die gevallen zou de raadsman het verhoor moeten kunnen bijwonen. De regering omzeilt dit voorstel door te verwijzen naar de algemene bevoegdheid van de rechter-commissaris tot het geven van bevelen, in dit geval met betrekking tot de processuele waarborgen waaronder het verhoor dient plaats te vinden. Deze leden vonden dit antwoord onduidelijk. Bedoelt de regering nu dat de rechter-commissaris de bijstand van een raadsman kan bevelen? Behalve onduidelijk vonden deze leden dit antwoord ook onbevredigend. Vanuit het belang van het primaat van het GVO (en de rechtsbescherming die in dat kader wordt geboden) maar óók vanuit een proceseconomisch belang meenden deze leden namelijk dat de aanwezigheid van de raadsman het uitgangspunt zou moeten zijn, uiteraard met toepassing van noodzakelijke beperkingen en voorwaarden. Zij vroegen de regering dan ook het door de commissie voorgestelde artikel 177b Sv. alsmede de aanvullende suggestie van de Raad van State te willen heroverwegen.

De leden van de GroenLinks-fractie achtten het een gemiste kans dat aanwezigheid van de raadsman bij het politieverhoor, ondanks geluiden uit de praktijk dat deze betrokkenheid zeer gewenst is, nog altijd wordt

afgewezen. Deze leden en de leden van de SGP-fractie vroegen mede gelet op het advies van de Raad van State waarom het voorstel van de commissie-Moons in dezen niet is gevolgd.

## **9. Toelichting per onderwerp**

### *9.10. De spoeddoorzoeking van plaatsen door de officier van justitie of de hulpofficier (artikelen 96c en 97)*

De leden van de CDA-fractie achtten de normalisatie van de huidige ontwikkeling, waarin opsporingshandelingen worden verricht zonder voorgaande goedkeuring van de rechter-commissaris, juist ook omdat de fysieke aanwezigheid van een rechter-commissaris bij een grote operatie in de sfeer van drugs bij voorbeeld, waar tientallen panden tegelijk moeten worden binnengevallen en doorzocht, niet wel mogelijk is, begrijpelijk. De aard van de grootschalige criminaliteit die met alle kracht en gelijke wapens bestreden moet worden, brengt dit naar het oordeel van de leden van de CDA-fractie met zich mee.

Deze leden wilden ter zake van de bevoegdheid om op bevel van een hulpofficier van justitie de kantoren van geheimhouders, notarissen, advocaten, belastingadviseurs, accountants te doorzoeken het oordeel van de regering hebben op het door de Nederlandse Orde van Advocaten opgestelde amendement bij brief van 29 oktober 1993 gericht aan de vaste commissie voor Justitie<sup>1</sup>, alvorens een definitief oordeel te geven over het voorgestelde.

De leden van de PvdA-fractie hadden vastgesteld dat bij spoeddoorzoeking in een woning waarvan de toegang door de bewoner wordt geweigerd en een kantoor van een persoon met bevoegdheid tot verschoning als bedoeld in artikel 218 het voorstel van de commissie, waarbij in geval van dringende noodzakelijkheid niet de komst van de rechter-commissaris behoeft te worden afgewacht, doch wel voorafgaand verlov van de rechter-commissaris nodig is, niet is overgenomen. Ook in geval van dringende noodzakelijkheid moet een en ander toch mogelijk zijn gezien de huidige communicatiemiddelen. De officier van justitie heeft immers ook een machtiging nodig voor het binnentreden (tenzij ernstig en onmiddellijk gevaar voor de veiligheid van personen of goederen dreigt). Zij vroegen of de situatie in het voorbeeld op bladzijde 24 memorie van toelichting gegeven, zich in de praktijk snel zal voordoen (politie tevens hulpofficier van justitie, die op straat iemand ziet «dealen»). Anders dan de hulpofficier van justitie die bij opsporingsacties optreedt, kan de gewone opsporingsambtenaar deze situatie in het kader van de surveillancedienst wel meemaken. Wat verzet zich ertegen dat in zo'n geval van heterdaad de opsporingsambtenaar de zaak op grond van artikel 96 bevest tot de (hulp)officier met (mondelinge) toestemming van de rechter-commissaris om de plaats te doorzoeken ter plekke is? Buiten geval van heterdaad is het toch zeer wel mogelijk en denkbaar dat genoemd voorafgaand verlov van de rechter-commissaris ook metterdaad vooraf wordt verkregen.

De leden van de PvdA-fractie meenden dat met het stellen van de eis van voorafgaand verlov van de rechter-commissaris ook tegemoet kan worden gekomen aan het bezwaar dat door de Nederlandse Orde van Advocaten tegen de voorgestelde regeling naar voren is gebracht, namelijk dat deze het gevaar in zich draagt dat het vertrouwelijke karakter van de beroepsgroep onnodig kan aantasten indien bij (een van) de leden op voorgestelde wijze doorzoeking aan de orde zou geschieden.

In het wetsvoorstel wordt bij het doorzoeken van andere plaatsen dan de woning, waaronder ook banken, kantoren en bedrijven, de officier van justitie de centrale autoriteit. De leden van de VVD-fractie zagen daar

---

<sup>1</sup> Ter inzage gelegd op het secretariaat van de commissie.

vooral nog de noodzaak niet van in. Waarom zou ook in deze gevallen de rechter-commissaris niet de centrale plaats kunnen blijven innemen?

Daarbij komt, zoals door de regering in de memorie van toelichting overigens zelf wordt gesteld, dat de rechter-commissaris meer persoonsgericht en de officier van justitie meer zaakgericht is. Worden de belangen van individuen thans niet teveel ondergeschikt gemaakt aan het opsporings- en vervolgingsbelang?

In dit verband wezen de leden van de VVD-fractie erop dat de bevoegdheden van de officier van justitie, de hulpofficier en de gewone opsporingsambtenaar niet alleen uitgeoefend kunnen worden ingeval van ontdekking op heterdaad, maar ook in die gevallen van verdenking van een misdrijf waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Dit laatste kan al snel het geval zijn. Daarom is de vraag ook gewettigd of bij de uitoefening van deze bijzondere bevoegdheden de rol van de rechter-commissaris niet centraal zou moeten zijn.

Ook de leden van de fracties van D66 en GroenLinks meenden dat in geval van de spoeddoorzoeking van woningen en kantoren van geheimhouders aan het systeem van machtiging vóóraf door de rechter-commissaris teveel, maar ook onnodig afbreuk wordt gedaan. Ook hier wijkt de regering af van het voorstel van de commissie. Nu, door artikel 96 tweede lid Sv. van overeenkomstige toepassing te verklaren in het voorstel van de commissie door opsporingsambtenaren reeds bevroingsmaatregelen genomen kunnen worden in afwachting van de (met moderne communicatiemiddelen te verkrijgen) toestemming van de rechter-commissaris, zagen deze leden niet in waarom dan toch van het systeem van voorafgaande machtiging wordt afgeweken.

Ook op dit punt vroegen zij de regering het wetsvoorstel te willen heroverwegen.

Wat betreft de doorzoeking van kantoren van geheimhouders, bij voorbeeld advocaten, vroegen de leden van de SGP-fractie of in plaats van de mogelijkheid dat een ambtenaar van politie, in zijn hoedanigheid van hulpofficier van justitie, die ter inbeslagneming een kantoor doorzoekt niet een regeling mogelijk is waarbij de politie de situatie «beviest» en de komst van de rechter-commissaris en van de deken van de plaatselijke Orde van advocaten wordt afgewacht.

De leden van de GPV-fractie onderschreven de noodzaak van een regeling om in spoedeisende gevallen een woning of een kantoor van een geheimhouder te kunnen doorzoeken zonder voorafgaande machtiging van de rechter-commissaris. Zij meenden echter dat uiterste terughoudendheid is geboden, in het bijzonder als het gaat om het handelen van een hulpofficier van justitie. In dit verband vroegen zij wat de meerwaarde van de regeling van artikel 97 is vergeleken met de bevroingsbevoegdheid conform het voorgestelde artikel 96, tweede lid.

#### *9.11. Het onderzoek van telecommunicatie (artikelen 125a–125m en 552t)*

Het voorstel de telefoontapbeschikkingen door de rechter-commissaris met redenen te laten omkleden, achtten de leden van de CDA-fractie een aanmerkelijke verbetering ten opzichte van de huidige situatie.

Bij het voorstel de bevoegdheden van justitie in de proactieve fase uit te breiden, zetten de leden van de PvdA-fractie de nodige vraagtekens, zoals zij ook bij het voorstel met betrekking tot de regeling van het opnemen van gesprekken met een technisch hulpmiddel (23 047) een aantal kritische kanttekeningen hadden geplaatst. Anders dan in de nota naar aanleiding van het eindverslag (23047) wordt uiteengezet, wordt het in het voorliggende wetsvoorstel voorgestelde niet beperkt tot het ontmantelen

van criminele organisaties die zich structureel bezighouden met het voorbereiden en plegen van ernstige strafbare feiten en wordt niet de eis gesteld dat aannemelijk moet worden gemaakt dat in georganiseerd verband misdrijven van een bepaalde ernst worden beraamd. De proactieve fase kan ook ieder misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid Sv. betreffen dat gezien zijn aard of de samenhang met andere begane of nog te begane misdrijven een ernstige inbreuk op de rechtsorde zal opleveren, terwijl uit de voorgestelde tekst niet blijkt dat het toepassen van het dwangmiddel slechts betrekking kan hebben op de persoon ten aanzien waarvan op grond van feiten en omstandigheden een redelijk vermoeden bestaat dat hij bij dat misdrijf betrokken zal zijn. Omdat deze persoon niet tevens verdachte in de zin van artikel 27 Sv. behoeft te zijn – het vermoeden dat een misdrijf zal worden begaan, behoeft niet noodzakelijkerwijs gebaseerd te zijn op een reeds gepleegd strafbaar feit waarvan men verdacht wordt – vroegen deze leden hoe het begrip «verdachte» gehanteerd wordt in het kader van de uitoefening van de dwangmiddelen in de proactieve fase.

De leden van de PvdA-fractie waren voorts van mening dat met de belangrijke rol die voor de rechter-commissaris in de voorgestelde regeling is neergelegd, sprake is van een verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Niet alleen is de officier van justitie verplicht zo nauwkeurig mogelijk de feiten en omstandigheden te omschrijven waaruit blijkt dat de aan het bevel gestelde voorwaarden zijn vervuld, ook is de rechter-commissaris verplicht de tapbeschikking met redenen te omkleeden. Wel vroegen deze leden of, ondanks het gestelde in artikel 125j dat processen-verbaal houdende mededelingen door of aan een geheimhouder die zich ten aanzien van deze mededelingen kan beroepen op zijn verschoningsrecht, alleen met diens toestemming (schriftelijke) bij de processtukken kunnen worden gevoegd, met deze regeling het vertrouwelijke karakter van het contact tussen verdachte en zijn advocaat wel voldoende is gewaarborgd. Immers ook indien de advocaat niet zelf verdachte is – kunnen gesprekken tussen hem en zijn cliënt in beginsel worden afgeluisterd. Licht het niet meer voor de hand, voor het geval het de verdenking van een misdrijf betreft, hiervoor in het wetsvoorstel een aparte bepaling op te nemen, zoals ook de Nederlandse Orde van Advocaten bepleit?

Anders dan het gestelde op bladzijde 36 memorie van toelichting, namelijk «De officier van justitie, de verdachte of diens raadsman kunnen gedurende die maand nog vorderen, onderscheidelijk verzoeken dat bepaalde processen-verbaal of andere voorwerpen bij de processtukken worden gevoegd», suggereert, hadden deze leden begrepen dat die mogelijkheid de verdachte en zijn raadsman niet gegeven is, indien er geen sprake is van (verdere) vervolging. Juist omdat de zaak onder bepaalde voorwaarden verder kan worden vervolgd, meenden de aan het woord zijnde leden dat ook in dat geval de verdachte er belang bij kan hebben de rechter-commissaris te verzoeken bepaalde processen-verbaal of andere voorwerpen die voor het onderzoek in de zaak van belang en betekenis zijn, bij de processtukken te voegen. Zij vroegen de regering hierop nader te willen ingaan.

De telefoontap is losgekoppeld van het gerechtelijk vooronderzoek. Na beëindiging ervan moet, zodra het belang van het strafrechtelijk onderzoek dat toelaat, worden medegedeeld dat en over welk periode is afgeluisterd. De leden van de VVD-fractie vroegen of dat belang wordt bepaald door het openbaar ministerie en op welke wijze gecontroleerd kan worden of op de juiste wijze toepassing is gegeven. Wat is, vroegen zij verder, de sanctie indien aan de houder van de telefoonaansluiting niet wordt medegedeeld dat en over welke periode er is afgeluisterd? Wordt een afschrift van die mededeling telkens aan de rechter-commissaris verstrekt? In de memorie van toelichting wordt op bladzijde 3 voorts

vermeld dat op vordering van de officier van justitie de rechter-commissaris kan bepalen dat sommige processen-verbaal niet worden vernietigd omdat deze kunnen medewerken als bewijs van een ander begaan of nog te begaan ernstig misdrijf. De leden van VVD-fractie vroegen hoe lang deze processen-verbaal bewaard mogen worden. Wat wordt precies verstaan onder ernstig misdrijf?

De leden van de D66-fractie vroegen de regering een nadere uiteenzetting over de uitbreiding tot de proactieve fase van het telecommunicatie-onderzoek. Hoe luidde hierover het advies van de commissie? Heeft zij geadviseerd over de (nadere) criteria voor het proactieve gebruik van de telefoontap? Hoe verhouden deze criteria zich tot die voor de proactieve fase van het direct afluisteren? Waarom is het desbetreffende artikel 126 i Sv. niet reeds opgenomen bij de artikelen 125a-125m Sv., nu de regering de regeling van de proactieve telefoontap immers in dit wetsvoorstel wil opnemen?

De leden van de fracties van D66 en GroenLinks vroegen naar een reactie op het voorstel van de Nederlandse Orde van Advocaten, ingeval de advocaat zelf verdachte is, om voorafgaande aan het afluisteren overleg met de plaatselijke deken voor te schrijven.

De leden van de GroenLinks-fractie hadden er bezwaar tegen om gesprekken tussen advocaten en cliënten te laten afluisteren. Op die manier blijft er weinig over van de vertrouwensrelatie tussen raadsman en verdachte, waardoor de laatste ernstig in zijn belangen geschaad wordt. Overigens waren zij van mening dat tapverslagen zonder meer aan de raadsman en verdachte ter beschikking moeten worden gesteld.

De leden van de SGP-fractie waren van mening dat de voorstellen met betrekking tot de telefoontap een verbetering inhouden ten opzichte van de huidige situatie, nu de rechter-commissaris verplicht is de tapbeschikking met redenen te omkleeden. Zij vroegen of er geen redenen zijn om de eisen van subsidiariteit en proportionaliteit in de wet op te nemen.

Nu de eis dat het om ernstige misdrijven moet gaan, niet langer geldt, vroegen deze leden aan welke misdrijven wordt gedacht.

De leden van de fracties van SGP en GPV vroegen het voorschrift (artikel 125 i) dat de verdachte of diens raadsman een met redenen omkleed schriftelijk verzoek bij de rechter-commissaris moet indienen om bepaalde processen-verbaal of andere voorwerpen bedoeld in artikel 125 g Sv bij de processtukken te voegen, wel werkbaar is. Het zal de verdachte immers niet altijd bekend zijn welk materiaal er tegen hem is verkregen. Daarom stelden zij de vraag of het niet gewenst is dat de verdachte en zijn raadsman inzage krijgen in alle processen-verbaal voorzover deze al niet aan het procesdossier zijn toegevoegd.

De leden van de SGP-fractie vroegen verder hoe, indien een advocaat de belangen van een verdachte behartigt, de vertrouwelijkheid van gesprekken met de advocaat gewaarborgd is, indien de telefoon van de advocaat wordt afgetapt. Indien de advocaat zelf verdachte is en de rechter-commissaris op vordering van de officier van justitie een bevel tot afluisteren/opnemen geeft, zou dan niet eerst overleg met de plaatselijke rechter dienen plaats te vinden, zo luidde een volgende vraag van deze leden.

De leden van de GPV-fractie constateerden dat de voorstellen met betrekking tot de telefoontap enerzijds een verbetering vormen ten opzichte van de bestaande situatie, nu de rechter-commissaris verplicht wordt zijn beschikking met redenen te omkleeden. Anderzijds vervallen echter bestaande wettelijke beperkingen. Zij hadden behoefte aan een

antwoord op de vraag welk effect van de voorgestelde regeling wordt verwacht op het gebruik van de telefoontap. De cijfers wijzen uit dat het gebruik van de telefoontap tot nu toe jaarlijks toeneemt. Hoe verklaart de regering deze ontwikkeling? Wordt met het doen vervallen van de beperking dat het moet gaan om ernstige misdrijven, beoogd in ruimere mate gebruik te kunnen maken van de telefoontap? Tot nu toe gaat het vooral om delicten op grond van de Opiumwet, ernstige vermogensdelicten en gewelds- of levensdelicten. In welke richting wordt een verbreding beoogd of verwacht?

Hoe zal de praktijk na de totstandkoming van de wetswijziging worden ten aanzien van NN-taps? Is het de bedoeling deze praktijk zoveel mogelijk terug te dringen? Moet niet worden voorkomen dat een telefoontap in plaats van een instrument in het opsporingsonderzoek een instrument voor het verzamelen van inlichtingen wordt?

#### *9.12. Het deskundigenonderzoek op last van de (hulp)officier van justitie (artikel 151)*

De leden van de CDA-fractie wilden gaarne een nadere argumentatie van de regering waarom de deskundigenbenoeming op grond van artikel 151 eerste lid Sv. niet in strijd is met de jurisprudentie van het Europese Hof op grond van een daarin geformuleerde regel dat het openbaar ministerie alsdan beslist op het verzoek van de verdediging.

De leden van de PvdA-fractie vroegen overeenkomstig het standpunt van de Raad van State of, indien de officier van justitie een verzoek van de verdachte (of diens raadsman) een of meer vaste gerechtelijke deskundigen (ex artikel 151) te benoemen, niet wil honoreren, hij een vordering tot een GVO op diens verzoek wél opportuun zal achten.

De Raad van State meent dat door het niet van overeenkomstige toepassing verklaren van de artikelen 227 tot en met 236 Sv. in dit verband de belangen van de verdachte uit het oogpunt van een eerlijk strafproces onvoldoende zijn gewaarborgd. Met de regering waren deze leden van mening dat de beëdiging van deskundigen in beginsel door een rechterlijke autoriteit dient te geschieden, hetgeen bij vaste gerechtelijke deskundigen het geval is. Zij vroegen wat zich ertegen verzet de verdachte de mogelijkheid te geven zich tot de rechter-commissaris te wenden met het verzoek een deskundige te benoemen, zoals ook de commissie voorstelt, zeker gezien het gegeven dat dit ook een proces economisch voordeel oplevert, omdat anders pas op de terechtzitting de vraag of een andere deskundige benoemd moet worden, kan worden beantwoord.

De leden van de D66-fractie waren van mening dat nu de bevoegdheid tot het benoemen van deskundigen door de (hulp)officier van justitie veel vaker zal voorkomen, de rechtsbescherming van de verdachte daaraan zou moeten worden aangepast. In hun optiek zouden de artikelen 227–236 Sv. dan ook van overeenkomstige toepassing moeten worden verklaard, zodat de verdachte en diens raadsman mogelijkheden hebben het onderzoek van de deskundigen te controleren. De door de regering voorgestelde tussenkomst van de officier van justitie achtten zij voor dat doel ontoereikend.

Wat betreft de deskundigenbenoeming geeft artikel 151, eerste lid Sv. de officier van justitie de bevoegdheid om ambtshalve of op verzoek van de verdachte of diens raadsman één of meer vaste gerechtelijke deskundigen te benoemen die tot taak hebben hem voor te lichten of bij te staan. De leden van de SGP-fractie stelden de vraag of, nadat de officier van justitie een deskundige heeft benoemd, de verdachte of diens raadsman niet de mogelijkheid zou moeten hebben de rechter-commissaris te verzoeken een gerechtelijk vooronderzoek te openen ter fine van een

benoeming van een contra-expert, zulks mede gelet op de jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie.

De leden van de GPV-fractie hadden met enige verwondering kennisgenomen van het nader rapport naar aanleiding van het advies van de Raad van State de artikelen 227 tot en met 236 Sv. van overeenkomstige toepassing te verklaren, nu de officier van justitie veel vaker gebruik zal kunnen gaan maken van de mogelijkheid zelf deskundigen te benoemen. Het bezwaar tegen dit advies zou zijn dat de officier van justitie dan de bevoegdheid zou krijgen deskundigen te beëdiggen, hetgeen alleen bij wijze van uitzondering mogelijk zou zijn. Dit argument is toch volstrekt onvoldoende om een reële verbetering van de positie van de verdachte van de hand te wijzen.

Deze leden vonden ook de karakterisering van de beëdiging in de memorie van toelichting (bladzijde 38) merkwaardig. Dat de beëdiging van deskundigen een zekere garantie biedt voor de betrouwbaarheid van de deskundige had hun instemming. Moeilijker valt in te zien dat deze garantie ook geldt voor hun deskundigheid. Die is immers aan de orde bij de benoeming en niet bij de beëdiging. Overigens zagen zij niet in dat de garantie sterker zou zijn als de beëdiging plaatsvindt door het gerechtshof dan door het openbaar ministerie.

#### *9.13. De positie van de getuige in het gerechtelijk vooronderzoek (artikelen 185-187c, 216 en 295)*

De leden van de PvdA-fractie hadden met instemming geconstateerd dat een aantal voorgestelde bepalingen de bescherming van de slachtoffers die als getuigen worden gehoord, ten goede komt. Zij zagen dit als een belangrijke verbetering en juichten dit toe. Wel vroegen zij of inmiddels meer bekend is met betrekking tot de zaak F waarover het Europese Hof een uitspraak is gevraagd ter zake van de weigering van het Gerechtshof de getuigen ter terechtzitting te horen (HR 1-10-1991, DD 92 040).

In het wetsvoorstel worden de mogelijkheden voor de rechter-commissaris om getuigen te beëdiggen, verruimd, aldus de leden van de VVD-fractie. Zo kan, indien gegrond vermoeden bestaat dat de gezondheidstoestand van een getuige door het afleggen van een verklaring ter terechtzitting ernstig in gevaar wordt gebracht, de afgelegde verklaring – mits ter terechtzitting voorgelezen – als aldaar afgelegd worden aangemerkt. Betekent dit, zo vroegen de leden van de VVD-fractie, dat de verdediging wordt uitgenodigd om aanwezig te zijn bij het afleggen van die verklaring, zodat aldaar ook vragen kunnen worden gesteld? Overigens merkten zij op dat dit wel een inbreuk is op het beginsel dat de verdachte en de getuige met elkaar kunnen worden geconfronteerd. Ook dit betekent weer een verzwakking van de positie van de verdachte. Een gelijksoortige benadering is reeds gekozen bij het anoniem horen van getuigen. De leden van de VVD-fractie vroegen de regering het belang van deze bepaling uiteen te zetten. Zijn er wegens het ontbreken van deze bepaling thans vele belangwekkende getuigenverklaringen achterwege gebleven?

#### *9.15. De vereenvoudiging van de sluitingsprocedure (artikelen 237 en 238)*

De leden van de CDA-fractie wilden gaarne inzicht in de gang van zaken rondom de sluiting van het gerechtelijk vooronderzoek door de rechter-commissaris. Hoe stelt de rechter-commissaris de vaststelling op schrift dat bij geen van beide procespartijen de behoefte bestaat om nog nadere onderzoekshandelingen te laten plaatsvinden?

De leden van de fracties van D66, GroenLinks en SGP vroegen waarom niet wettelijk wordt geregeld dat over de sluiting van het GVO met de officier van justitie en de verdachte wordt overlegd.

## **11. Artikelen**

### **Artikel 97**

De leden van de PvdA-fractie hadden opgemerkt dat de terminologie van artikel 97, eerste lid onder a niet aansluit bij die van het wetsvoorstel Algemene Wet op het binnentreden (19 073) waar niet gesproken wordt over het weigeren van de toegang, maar over het binnentreden zonder toestemming van de bewoner.

Omdat bovendien het verlenen van toestemming tot binnentreden nog niet impliceert het verlenen van toestemming voor het doorzoeken van de woning, vroegen zij of artikel 97, onder a niet in die zin zou dienen te worden gewijzigd dat er sprake is van «een woning waarvan de bewoner de toestemming voor het binnentreden en doorzoeken heeft geweigerd».

### **Artikel 102a**

De leden van de GPV-fractie wezen erop dat in het tweede lid de werkwoordsvorm van de bijzin ten onrechte in het meervoud staat.

### **Artikel 241**

De leden van de D66-fractie vroegen naar een nadere motivering van de uitsluiting van een beroepsmogelijkheid tegen bedoelde beslissing van de rechter-commissaris.

Ook de leden van de GroenLinks-fractie leek het raadzaam om hoger beroep mogelijk te maken tegen de beslissing van de rechter-commissaris waarbij een vordering van de officier van justitie dan wel een verzoek van de verdachte tot het verrichten van nader onderzoek wordt afgewezen. Indien een dergelijk verzoek pas op de terechtzitting wordt gedaan, kan ernstige vertraging optreden en is het gevaar niet denkbeeldig dat belangrijke informatie verloren gaat.

De leden van de SGP-fractie vroegen waarom in het voorgestelde artikel 241, vierde lid Sv. beroep is uitgesloten tegen de beslissing van de rechter-commissaris, waarbij een vordering van de officier van justitie dan wel een verzoek van de verdachte tot het verrichten van nader onderzoek wordt afgewezen. Zij vroegen of het om proces-economische redenen niet te prefereren zou zijn om zowel aan de verdediging als aan het openbaar ministerie een rechtsmiddel te gunnen.

De voorzitter van de commissie,  
Swildens-Rozendaal

De griffier van de commissie,  
De Gier